

Reactie op voorstel van wet ‘Wet op de jeugdverblijven’

27 februari 2014

1. Inleiding

Kinderen moeten veilig, gezond en waardig op kunnen groeien. Dit is vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en een reeks andere verdragen. De preambule van het IVRK benadrukt dat het kind “voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip”. Opgroeien binnen het eigen gezin is echter niet voor elk kind vanzelfsprekend. Voor kinderen die tijdelijk of blijvend niet in hun eigen gezin kunnen opgroeien regelt artikel 20 IVRK speciale bescherming. De Staat is verplicht om voor hen overeenkomstig het nationale recht een alternatieve vorm van zorg te bieden. Naast deze kinderen is er ook een groep kinderen dat op vrijwillige basis buiten het gezin opgroeit. Dit kan zijn in een pleeggezin (informele pleegzorg) maar ook in een instelling, zoals de internaten die (de primaire) aanleiding zijn geweest voor het ontwerp van onderhavig wetsvoorstel. Over het aantal kinderen dat op vrijwillige basis buiten het gezin opgroeit zijn geen cijfers bekend. Deze kinderen zijn bij de overheid niet in beeld, hetgeen met zich meebrengt dat de overheid op deze kinderen geen toezicht kan houden. Dit betekent ook dat de overheid ze niet de bescherming kan bieden waartoe zij in voorkomende gevallen verplicht is. Denk aan de bescherming tegen verwaarlozing, misbruik en geweld (artikel 19 IVRK). Defence for Children verwelkomt het initiatief van de regering om de particuliere instellingen waar jeugdigen (voor een langere periode) verblijven in beeld te brengen en te onderwerpen aan gemeentelijk toezicht.

De leidraad voor de reactie op onderhavig wetsvoorstel zijn het IVRK en andere relevante verdragen voor kinderen alsook alle niet-bindende documenten die richting geven bij de interpretatie van het IVRK, zoals richtlijnen, *General Comments*.¹ Voor dit wetsvoorstel zijn van bijzonder belang de Richtlijnen voor Alternatieve zorg voor Kinderen.² Deze Richtlijnen zijn bedoeld ter versterking van de uitvoering van het IVRK en andere relevante bepalingen die de bescherming en het welzijn betreffen van kinderen die ouderlijke zorg moeten ontberen of het risico daartoe lopen. Een van de doelen van de Richtlijnen is om richting te geven aan beleidsmaatregelen, beslissingen en activiteiten van partijen die betrokken zijn bij sociale bescherming en jeugdwelzijn, zowel in de publieke als particuliere sector.

¹ Onder meer is gebruik gemaakt van de Q4C Kwaliteitsstandaarden. Deze standaarden zijn het resultaat van een participatief proces waarin kinderen, jongeren, ouders, pleegouders en beroepskrachten in 32 landen hebben aangegeven wat zij belangrijk vinden in de alternatieve zorg voor kinderen. De Q4C Kwaliteitsstandaarden zijn hier te raadplegen: http://www.q4c.nl/kwaliteitsstandaarden_nl.html.

² UN Document A/RES/64/142.

Ten aanzien van de inhoud van het wetsvoorstel volgt hieronder een aantal opmerkingen en vragen. De volgende onderwerpen komen aan bod:

- ❖ Kwaliteitseisen en veiligheid;
- ❖ Vertrouwenspersoon;
- ❖ Termijn.

2. Kwaliteit en veiligheid

Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind (artikel 18 lid 1 IVRK). Zij hebben bij de uitoefening daarvan, indien nodig, recht op ondersteuning van de overheid. De rol van de ouders bij de begeleiding en ontwikkeling van het kind dient door de Staat te worden gerespecteerd (zie hiervoor de artikelen 3 lid 2, 5 en 18 lid 1 en lid 2 IVRK). Van ouders wordt verwacht dat zij hun kind met passende leiding en begeleiding ondersteunen bij het uitoefenen van de rechten die zijn vastgelegd in het IVRK, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

De Staat heeft de verantwoordelijkheid om te zorgen dat ondersteuning van de ouders mogelijk is door het bieden van passende bijstand en het waarborgen van de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.³ Voor de Staat geldt bovendien de plicht om het kind te verzekeren van de bescherming en zorg die nodig zijn voor zijn welzijn, waarbij uiteraard rekening dient te worden gehouden met de verantwoordelijkheden van de ouders (of andere wettelijke vertegenwoordigers) van het kind.⁴

Deze verplichtingen brengen met zich mee dat Nederland een goed functionerend en kwalitatief hoogwaardig aanbod aan jeugdhulp dient te hebben, die het kind en zijn ouders adequaat kunnen ondersteunen wanneer dat nodig is. Dit houdt ook in dat bepaalde eisen kunnen worden gesteld aan de personen die met kinderen werken. Professionals die werkzaam zijn bij organisaties die jeugdhulp aanbieden dienen grondig en systematisch te worden beoordeeld op hun geschiktheid om met jeugdigen te werken.⁵ Dit zou ook moeten gelden voor personen die in particulier gefinancierde instellingen werken, zoals de jeugdverblijven waar het voorliggende wetsvoorstel op ziet. Alhoewel er wel in het kader van de veiligheid de eis wordt gesteld dat deze personen een Verklaring Omtrent Gedrag moeten kunnen overleggen⁶ worden er verder geen eisen gesteld aan de capaciteiten van de medewerkers en vrijwilligers die bij deze verblijven werkzaam zijn. Dit terwijl de Richtlijnen voor Alternatieve Zorg voor Kinderen verlangen dat er bijzondere aandacht wordt besteed aan de kwaliteit van de geboden zorg, zowel voor residentiële zorg als zorg in gezinsverband. De rol en de functie van verzorgers moet helder omschreven zijn.⁷ Naar de mening van Defence for Children zouden de jeugdverblijven moeten beschikken over een heldere omschrijving van de rol en functie van haar medewerkers. Zonder deze omschrijving zal het voor de gemeente (of de instantie die namens de gemeente toezicht zal gaan houden op deze jeugdverblijven) niet mogelijk zijn om te beoordelen of de medewerkers (en eventueel vrijwilligers) voldoende toegerust zijn om de aan hen toevertrouwde taken naar behoren uit te voeren. Zo dienen personen die met kinderen werken voldoende toegerust te zijn om onveiligheid (denk aan

³ Artikel 18 lid 2 IVRK.

⁴ Artikel 3 lid 2 IVRK.

⁵ Vergelijk artikel 3 lid 3, 19, 39 IVRK, par. 113 Richtlijnen voor Alternatieve Zorg voor Kinderen.

⁶ Artikel 6 Wetsvoorstel Wet op de jeugdverblijven.

⁷ Par. 71 Richtlijnen voor Alternatieve Zorg voor Kinderen. Vergelijk ook Q4C Kwaliteitsstandaard nr. 11.

kindermishandeling) te signaleren en bij voorkomen daarvan adequaat te reageren.⁸ Zij dienen ook effectieve bescherming te kunnen bieden tegen misbruik en uitbuiting.⁹ Bovendien dienen zij getraind te zijn in de communicatie met jeugdigen waarbij ze (in staat zijn) rekening (te) houden met de leeftijd en achtergrond van het kind.¹⁰

Aanbeveling

Verplicht jeugdverblijven kwaliteitseisen te formuleren voor de verschillende functies waarop personen die met kinderen werken binnen het jeugdverblijf werkzaam zijn zodat zij getoetst kunnen worden op hun geschiktheid om met kinderen te werken.

3. Vertrouwenspersoon

Artikel 4 van het wetsvoorstel bepaalt dat elk jeugdverblijf een vertrouwenspersoon aan zich dient te binden die jeugdigen en hun ouders of wettelijk vertegenwoordigers kan ondersteunen of informeren. Dit is in lijn met de Richtlijnen voor Alternatieve Zorg voor Kinderen welke stellen dat jeugdigen toegang tot een dergelijk persoon moeten hebben aan wie zij alles in volledige vertrouwelijkheid kunnen zeggen.¹¹ De onafhankelijkheid van de vertrouwenspersoon is derhalve essentieel. Het wetsvoorstel stelt dat de aan het jeugdverblijf verbonden vertrouwenspersoon onafhankelijk dient te zijn. Defence for Children vraagt zich af hoe de onafhankelijkheid van deze vertrouwenspersoon gewaarborgd wordt.

Aanbeveling

Verduidelijk de wijze waarop de onafhankelijkheid van de vertrouwenspersoon wordt gewaarborgd.

4. Aantallen en duur

In het wetsvoorstel wordt onder jeugdverblijf verstaan een *‘inrichting, niet door een Nederlandse overheid of krachtens een wettelijk voorschrift bekostigd, waar **ten minste vier** minderjarigen elk **gedurende meer dan de helft van een half jaar** buiten familieverband overnachten of naar verwachting zullen overnachten’*.

Uit de Memorie van Toelichting wordt niet duidelijk waarom het aantal kinderen waarvoor de zorg gedragen moet worden is vastgesteld op vier noch waar de duur van het verblijf op gebaseerd is. Het is Defence for Children onduidelijk waarom voor deze specifieke duur gekozen is.

Vraag

Waarom is voor bovenstaand aantal en bovenstaande duur gekozen voor de bepaling van de definitie van de term ‘jeugdverblijf’?

⁸ Vergelijk artikel 19 IVRK, 3 EVRM, par. 13 & 90 Richtlijnen voor Alternatieve Zorg voor Kinderen, Q4C standaard nr. 14.

⁹ Vergelijk artikel 3 lid 3, 19, 39 IVRK, par. 92-93, 115, 116 Richtlijnen voor Alternatieve Zorg voor Kinderen.

¹⁰ Vergelijk ook Q4C standaard nr. 12.

¹¹ Vergelijk ook Q4C standaard nr. 16.

5. Slot

Zoals reeds opgemerkt verwelkomt Defence for Children het initiatief van de regering om de particuliere instellingen waar jeugdigen (voor een langere periode) verblijven in beeld te brengen en te onderwerpen aan gemeentelijk toezicht. Defence for Children mist in het huidige wetsvoorstel de aandacht voor de kennis en vaardigheden van de personen die in deze jeugdverblijven die zorg voor de aan hen toevertrouwende minderjarigen op zich nemen. Daarnaast is de onafhankelijkheid van de aan het jeugdverblijf gekoppelde vertrouwenspersoon van essentieel. Thans is onvoldoende duidelijk hoe die onafhankelijkheid wordt gewaarborgd. Defence for Children beveelt aan om het voorstel op bovengenoemde punten aan te passen alvorens het voorstel in te dienen.